

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om Finlands Akademi

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om Finlands Akademi. Den tidigare likalydande lagen upphävs. Lagen ska innehålla grundläggande föreskrifter om Finlands Akademis uppgifter, förvaltning, organisation, beslutsfattande organ, utövande av beslutanderätten och akademikertitel. Det föreslås att föreskrifterna om Akademins organ och beslutsfattning uppflyttas från förordning till lag och att bemyndigandet att utfärda förordningar som ingår i lagen preciseras. I fråga om Akademins styrelse föreslås vissa änd-

ringar. I samband med lagreformen om universiteten ändras Akademis systemet för forskartjänster så, att i fortsättningen är akademiprofessorer och akademiforskare anställda av de organisationer där de arbetar i ett arbetsavtalsförhållande. I övrigt bibehålls forskarsystemet oförändrat. Lagen innehåller en övergångsbestämmelse som under övergången tryggar tjänsteinnehavarnas ställning

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Finlands Akademi som lyder under undervisningsministeriet är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen som främjar den vetenskapliga forskningen och dess användning, utvecklar det internationella vetenskapliga samarbetet, är sakkunnigorgan i forskningspolitiska frågor och beviljar anslag för forskning och annan verksamhet som främjar vetenskapen. Finlands Akademi i nuvarande form inledde verksamheten 1970. Gällande lag om Finlands Akademi (378/1994) innehåller bestämmelser om Akademiens uppgifter, centrala organisation och beslutande organ, Akademiens forskartjänster och titeln akademiker. På grund av statsunderstödslagen (688/2001) har lagen senare kompletterats med en bestämmelse om överklagande som hänför sig till Akademiens finansieringsbeslut (1291/2003).

Enligt 8 § i lagen om Akademien utfärdas närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen genom en förordning. I förordningen om Finlands Akademi (856/1994) finns noggrannare bestämmelser om styrelsens beslutanderätt, sammansättning och tillsättning av styrelsen, generaldirektör och generaldirektörens beslutanderätt och förordnandet av vikarie för honom eller henne, de vetenskapliga forskningsråden, deras uppgifter, sammansättning och tillsättning, forskningsrådets ordförande och ordförandens beslutanderätt, styrelsens sektioner och dessas beslutanderätt, förvaltningsämbetet och dess uppgifter, behörighetsvillkor, tillsättande av tjänster och tjänstledighet samt organens beslutsfattning och styrelsens och forskningsrådets arvoden. Enligt 25 § i förordningen meddelas närmare bestämmelser om verksamheten vid Akademien i instruktionen och om förvaltningsämbetet i arbetsordningen. Instruktionen godkänns av Akademiens styrelse och arbetsordningen fastställs av generaldirektören.

De centrala delarna i Akademiens organisation är styrelsen, de vetenskapliga forsk-

ningsråden och förvaltningsämbetet. Styrelsen beslutar om verksamhetslinjerna för Akademien och andra vittsyftande och principiellt betydelsefulla ärenden. Generaldirektören är ordförande i styrelsen och medlemmarna är de vetenskapliga forskningsrådets ordföranden samt två övriga medlemmar som förordnas av statsrådet för tre år i taget. Statsrådet tillsätter också Akademiens vetenskapliga forskningsråd för tre år i taget. Akademiens generaldirektör utnämns av republikens president på föredragning av statsrådet för en bestämd tid som är högst fem år per gång. Akademien har för närvarande fyra vetenskapliga forskningsråd: forskningsrådet för biovetenskap och miljö, forskningsrådet för kultur och samhälle, forskningsrådet för naturvetenskap och teknik samt forskningsrådet för hälsa.

Finlands Akademi är en av de mest betydelsefulla aktörerna i det finska forskningsystemet och den mest centrala finansieringsorganisationen för grundforskning. Akademiens forskningsfinansiering grundar sig i första hand på kvalitet och konkurrens. Akademien har 2009 en bevilningsfullmakt på 258,5 miljoner euro för forskningsfinansiering. Över 80 procent av den forskningsfinansiering som beviljas av Akademien allokeras till forskare som arbetar vid universiteten, och med Akademiens finansiering arbetar årligen närmare 6000 personer. För att finansiera forskning förfogar Akademien över tiotals olika finansiella instrument. Den största andelen finansiering riktas till forskningsprojekt som utgår från forskaren, andra viktiga finansieringsobjekt är bl.a. forskningsprogram, spetsforskningsenheter, forskardoktorsprojekt, FiDiPro-programmet och finansiella bidrag till internationella forskningsorganisationer.

En av Akademiens viktigaste finansieringsformer är de egna forskartjänsterna. I Akademien fanns i slutet av 2008 40 akademiprofessors- och 267 akademiforskartjänster. Av Akademiens tjänsteforskare verkar 95 procent i universitet, 5 procent i statliga forskningsinstitut. Av nuvarande akademiprofessorer har en utnämnts tillsvidare till sin tjänst, de

övriga på viss tid. Löneutgifterna för forskartjänsterna ingår i Akademin anslag för omkostnader under budgetmoment 29.60.01.

Till akademiprofessor kan utnämnas en person som visat sig vara en framstående forskare och som kan anses bidra till forskningens framåtskridande inom sin egen disciplin. Tjänsten är avsedd för forskning på heltid. En akademiprofessor arbetar enligt sin egen forskningsplan, leder sin forskargrupp och ger handledning till unga forskare. Till uppgifterna hör också att handleda lärdomsprov samt att undervisa i ämnen med anknytning till forskningen. Syftet med akademiforskarens tjänster är att erbjuda forskare möjligheter att kvalificera sig för mycket krävande forskar- eller andra sakkunniguppgifter. För att kunna bli utnämnd till akademiforskare krävs doktorsexamen eller lärdomsprov som berättigar till doktorsgrad. Tjänsterna är avsedda för självständigt vetenskapligt arbete enligt en forskningsplan och till arbetsuppgifterna hör dessutom handledning av lärdomsprov inom det egna området samt undervisning i anslutning till forskningen.

I lagen och förordningen om Finlands Akademi ingår mångahanda bestämmelser om just forskartjänsterna. Enligt lagens 4 § 1 mom. kan utnämning till en forskartjänst vid Akademien ske för viss tid eller annars tidsbegränsat. Om forskartjänster, till vilka utnämning alltid sker för viss tid, bestäms genom förordning. Enligt paragrafens 2 mom. är den som tidigare på något annat vis än för begränsad tid har utnämnts till en högskoletjänst och som för viss tid eller annars tidsbegränsat utnämnts till en forskartjänst tjänstledig från högskoletjänsten under den tid han eller hon innehar forskartjänsten vid Akademien. I lagens 5 § finns dessutom en bestämmelse enligt vilken för forskartjänsterna vid Akademien inte krävs sådan kunskap i finska och svenska som avses i lagen angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras (149/22). Enligt övergångsbestämmelserna i 17 § 3 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) avser bestämmelsen numera en hänvisning till sist nämnda lag.

I 11 § i förordningen om Akademien bestäms att tjänsterna som akademiprofessor och akademiforskare är forskningstjänster. I

förordningens 12 och 13 § bestäms om behörighetsvillkoren för forskningstjänsterna. Om tillsättningen av forskningstjänster bestäms i förordningens 17 och 18 §. I förordningens 26 § finns ytterligare en bestämmelse, enligt vilken den som har en forskningstjänst inte kan vara medlem i Akademin styrelse eller i ett forskningsråd.

1.2 Bedömning av nuläget

Finlands Akademi ställning inom forsknings- och innovationssystemet i Finland är central och väletablerad. Akademiens relativa betydelse som finansär av forskning har ökat kontinuerligt och i det internationella vetenskapliga och vetenskapspolitiska samarbetet spelar Akademien en allt större roll. I ljuset av den allmänna bedömningen ses Akademiens verksamhet som ytterst positiv. Det var fallet bl.a. i den internationella helhetsevalueringen 2004 av Finlands Akademi. Även om helhetsbedömningen var positiv, gavs dock vissa enskilda utvecklingsförslag som bedömnarna ansåg kunna förbättra verksamheten och kvaliteten hos Akademien ytterligare. Ett förslag gällde Akademiens styrelsesammansättning. Bedömnarna ansåg att det i styrelsen ska tas fler sådana medlemmar som inte samtidigt är ordförande i de vetenskapliga forskningsråden. Detta motiverades med att det fanns ett behov att utveckla en forskningspolitik som har en bredare bas än den nuvarande, för att sporra tvärvetenskaplighet, utveckla samarbetet mellan de vetenskapliga forskningsråden samt främja och stärka förbindelserna till andra forskningsorganisationer. Den expertpanel som gjorde evalueringen kom även med vissa andra förslag som gällde styrelsen, men dessa är inte nödvändigtvis av den arten att de kräver ändrade bestämmelser. En liknande förändring av styrelsens sammansättning föreslogs också av den expertgrupp som 2006 utredde effekterna av Akademiens finansiering.

Generaldirektören i Finlands Akademi är också ämbetsverkets styrelseordförande. I statliga ämbetsverk och inrättningar kommer ordföranden i allmänhet utifrån och situationen i Akademien är därför exceptionell. Detta har historiska skäl. Generaldirektörstjänstens bakgrund i begynnelsen av nuvarande Fin-

lands Akademi var att ordförandeskapet i den vetenskapliga centralkommissionen sköttes som bisyssla för att senare bli huvudsyssla. I samband med att den nuvarande lagen om Akademien stiftades omvandlades uppgiften till en generaldirektörstjänst. Generaldirektören är nuförtiden också chef för Akademiens förvaltningsämbete. Generaldirektörstjänsten har stegvis utvecklats och förändrats så att den blivit jämförbar med cheferna i andra statliga verk på motsvarande nivå. Det är därför motiverat att också generaldirektörens ställning i styrelsen omprövas, särskilt i kombination med ordförandeskapet i styrelsen.

Författningarna om Finlands Akademi har i vissa fall klara brister i förhållande till gällande grundlag. Fullmakterna enligt lagen att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter är alltför ospecificerade och bristfälliga. Det är också problematiskt att ärenden i Akademiens författningshierarki delegerats till nivån av en instruktion eller arbetsordning. Verksamheten har på det sättet blivit mer flexibel. Det finns dock ett uppenbart behov att författningsmässigt höja de bestämmelser som hänför sig till grunderna för Akademiens organ och deras utövande av beslutanderätten i sådana fall då beslutsfattningen innebär offentlig maktutövning.

De flesta forskartjänster, akademiprofessorer och akademiforskare inom Finlands Akademi är placerade vid universiteten, där de utför forskning, leder forskargrupper och använder universitetens allmänna till buds stående forskningsfaciliteter. I samband med universitetsreformen omvandlas universiteten från statliga ämbetsverk till offentligrättsliga samfund eller stiftelser och tjänsteförhållandet vid universiteten upphör. Den nya situationen förutsätter att också Akademiens forskartjänster och deras karaktär omprövas. Att helt låta systemet med forskartjänster inom Akademien förbli vid det gamla vore förknippat med problem i den nya situationen. Inom universiteten funnes då personalgrupper som har olika arbetsgivare, dels universitetet, dels staten genom Akademien. Att inom ramen för en forskarbana överflytta från ett arbete vid universitetet till ett arbete inom Akademien och tillbaka blir svårare än det är nu, då den automatiska tjänstledigheten som nuvarande

bestämmelser ger möjlighet till inte längre ska gälla. Forskare inom Akademien skulle inte heller tillhöra universitetssamfundet enligt 4 § i regeringens proposition till universitetslag (RP 7/2009 rd) och inte därför kunna delta i universitetets beslutsfattning. Akademiens forskarsystem med alla sina väsentliga drag, inklusive bedömnings- och rekryteringsförfarandet grundat på kvalitet och konkurrens, bör dock absolut kvarhållas. Det föreslås att systemet med forskartjänster ersätts med ett system i vilket Akademien baserat på konkurrens beviljar den organisation som utför forskningen det nödvändiga anslaget, varefter organisationen anställer akademiprofessorer och akademiforskare i egna arbetsavtalsförhållanden.

Det finns inte något behov att väsentligt ändra bestämmelserna om Akademien utom det som redan konstaterats ovan. I övrigt är de föreslagna ändringarna små eller sådana som beror på redan skedd utveckling inom administrationen sedan de nuvarande författningarna om Akademien utfärdades.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Ett syfte med propositionen är att lyfta upp bestämmelserna om Finlands Akademi till den nivå som förutsätts i grundlagen. Lagen bör i detta avseende innehålla koncisa och exakta bestämmelser om vilka frågor som kan bestämmas genom en statsrådsförordning. I en statsrådsförordning kan närmare bestämmelser om Akademiens uppgifter, styrelse och vetenskapliga forskningsråd, beslutsfattning, personal och tjänster samt förordnande av ställföreträdare för generaldirektören anges. Dessa frågor kan också bestämmas i en instruktion till den del som det inte ska föreskrivas genom förordning.

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar offentlig maktutövning. De fundamentala lösningarna i fråga om ledningen och utövandet av beslutanderätten i ett ämbetsverk är fast anslutna till ämbetsverkets behörighet. På grund av detta är det lämpligt att dessa angelägenheter regleras i lag. Utövning av offentlig makt i Finlands Akademi

sker i första hand genom styrelsens, de vetenskapliga forskningsrådets och generaldirektörens beslutsfattning. Lagen bör därför innehålla grundläggande bestämmelser om dessa organ, som hittills i huvudsak har bestämts i en förordning. Till innehållet kvarstår de tidigare bestämmelserna till väsentliga delar. Genom propositionen stärks dock Akademiens styrelse och dess ställning som strategisk ledare av Akademien och härigenom stärks också själva Finlands Akademis organisatoriska ställning som skapare av vetenskapspolitik. För styrelsens del föreslås att generaldirektören i Akademien inte längre är styrelseordförande, endast medlem, och att styrelsens s.k. externa medlemmar ökar från två till tre.

Enligt regeringens proposition med förslag till universitetsreform (RP 7/2009 rd) ändras universitetens rättsliga ställning så att universiteten inte längre ska tillhöra den statliga organisationsapparaten. Den nuvarande personalen i tjänsteställning överflyttas till anställningar i ett arbetsavtalsförhållande. Eftersom största delen av innehavarna av forskartjänster vid Finlands Akademi, akademiprofessorerna och akademiforskarna arbetar vid universiteten, är det ändamålsenligt att ändringarna beaktas också i Akademins forskarsystem. Därför föreslås att Finlands Akademi i stället för forskartjänster finansierar forskaranställningar med titeln akademiprofessor och akademiforskare så att innehavarna av dessa anställningar är anställda av universiteten eller organisationerna där forskningen sker. Ansöknings- och urvalsprocessen till forskarbefattningarna och arbetsbeskrivningen kvarstår. Innehavare av forskartjänster garanteras en tryggad övergång till de omorganiserade anställningarna.

De föreslagna ändringarna betyder att nästan samtliga lagparagrafer i lagen om Finlands Akademi ändras på något plan, och dessutom att bestämmelserna om forskartjänster vid Akademien upphävs. För att lagens struktur ska förbli tydlig måste lagen förnyas i sin helhet.

3 Propositionens konsekvenser

En stor del av propositionen gäller sådana ändringar som beror av grundlagen och som

går ut på att bestämmelserna preciseras och lyfts upp på nivån av lag från en lägre normnivå. Propositionen medför i detta avseende inga ändringar vare sig i verksamheten eller i ekonomin. De förändringar som gäller Finlands Akademis uppgifter och styrelsens sammansättning väntas effektivisera vetenskapsförvaltningens samarbete och förbättra Akademiens arbetsmöjligheter att på bred och allomfattande basis sköta de vetenskapspolitiska uppgifterna samt skapa bättre arbetsmöjligheter än hittills för aktörerna i det nationella forskningssystemet.

Systemändringarna av forskartjänsterna vid Finlands Akademi garanterar å ena sidan att systemet i sig bevaras och fortsättningsvis utvecklas så att dess väsentliga egenskaper genom vilka forskningens höga nivå garanteras, bibehålls. Å andra sidan anpassas Akademiens forskarsystem genom de föreslagna ändringarna till den nya verksamhetsmiljö som håller på att uppstå i vårt land genom universitetsreformen.

Akademiprofessorerna och akademiforskarna kommer att ha samma rättsliga ställning som andra forskare i organisationerna. Genom att tjänsterna för akademiprofessorer och akademiforskare förvandlas till anslag har detta en förtydligande inverkan också på statsbudgeten. I enlighet med propositionen betalas endast förvaltningsämnetets utgifter i fortsättningen från Finlands Akademis omkostnadsmoment (29.60.01). Den forskningsfinansiering som beviljas av Akademien, inklusive akademiprofessorernas och akademiforskarnas anställningar, betalas från momentet för forskningsanslag (29.60.50) och tippnings- och penninglotterivinstmedel för främjande av vetenskapen (29.60.53).

Enligt propositionen överförs ett anslag som motsvarar kostnaderna för forskningsanställningarna, ungefär 23,6 milj. euro, från Finlands Akademis omkostnadsmoment 29.60.01 till forskningsanslagsmomentet 29.60.50 i statsbudgeten för 2010. Arrangemanget är ekonomiskt kostnadsneutralt vad gäller anslagen. I övergångsskedet 2010 bör Akademien dock ges en större bevillningsfullmakt för de nuvarande tjänsternas resterande finansieringsperioder (1-5 år) på behövligt belopp, omkring 66,7 miljoner euro. År 2011 sjunker behovet av fullmakt till 25

miljoners nivå, dvs. det ifråga varande årets volym för finansieringsbeslut som avser forskningsanställningar.

Det är meningen att reformen som gäller forskartjänsterna ska vara kostnadsneutral också så att den inte ändrar de finansiella relationerna mellan Akademien och de organisationer där forskningen sker. Akademien bör dimensionera finansieringsnivån för de nya forskaranställningarna enligt detta.

Också i fortsättningen ska 5-åriga forskningsperioder kunna fastställas. Vid beräkningen av Akademiens bevilningsfullmakt är det skäl att beakta att omkring en femtedel av forskningsuppgifterna frigörs varje år. I beräkningen av fullmakten för kommande år är det vidare skäl att beakta effekterna av de ingångna avtalen på lönenivån för respektive forskare. För närvarande har kostnadseffekten av avtalsuppgörelserna beaktats i dimensioneringen av Finlands Akademiens omkostnadsanslag.

Propositionen ger möjlighet till flexibilitet i prioriteringen av Akademiens olika finansieringsformer, när hela forskningsfinansieringen grundar sig på fullmakt. Inom existerande resurser och för att främja vetenskapspolitiska målsättningar kan mängden anställda akademiprofessorer och akademiforskare ändras i samband med undervisningsministeriets och Akademiens gemensamma resultatstyrning.

Arrangemanget enligt propositionen är ingen nyhet för Finlands Akademi. Akademiens finansiella instrument använder ett liknande förfarande redan nu, t.ex. för programmet Finland Distinguished Professor och forskardoktorerna.

Ändringen gör det möjligt att också rationalisera själva processen kring Akademiens finansieringsbeslut. Det kan bli möjligt att bevilja akademiprofessorer och akademiforskare forskningsfinansiering med ett och samma beslut om deras lönefinansiering.

Det gällande systemet med vikarier till tjänsterna ändras enligt propositionen. För närvarande görs listor per forskningsråd för ett år åt gången över de bästa personerna som blivit utan kungjorda tjänster. Dessa personer har möjlighet att få ett tidsbundet tjänsteförordnande på högst ett år när den som innehar tjänsten avgått mitt under tjänsteperioden. Finlands Akademi får internt besluta om änd-

ringar i arrangemanget med vikarier inom ramen för bevilningsfullmakten så att de positiva dragen hos det gällande arrangemanget med vikarier bibehålls.

Ändringen minskar det administrativa arbetet för Finlands Akademi och dess förvaltningsämbete i och med att akademiprofessorernas och akademiforskarnas administrativa uppgifter försvinner från Akademien.

4 Beredningen av propositionen

Undervisningsministeriet tillsatte en arbetsgrupp den 22 oktober 2008 med uppdraget att bereda förslag till ändringar i lagstiftningen om Finlands Akademi. Arbetsgruppen skulle utreda vilka ändringar som föranleds av den pågående universitetsreformen, utvärderingen av verksamheten vid Finlands Akademi, den nya grundlagen och vilka reformer som behövs på grund av aktuell utveckling inom förvaltningen och dess styrning. Undervisningsministeriet, Finlands Akademi, universiteten och statens forskningsinstitut var representerade i arbetsgruppen. Under arbetet hördes de centrala intressegrupperna, dvs. forskarna, personalrepresentanter för Finlands Akademi, organisationer inom vetenskapssamfundet, Finlands universitetsrektors råd och Rådet för forskningsinstitutionernas direktörer. Arbetsgruppen enhälliga promemoria den 15 januari 2009 (Promemoria av arbetsgruppen lagstiftning om Finlands Akademi; Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:7) innehöll förslaget att regeringen bör avlåta en proposition om en ny lag om Finlands Akademi. Promemorian innehöll ett kompletterande uttalande av representanterna för Finlands Akademi. Undervisningsministeriet bad följande instanser lämna sina utlåtanden om promemorian: justitieministeriet, finansministeriet, övriga ministerier med betydande forskning och forskningsinstitut inom sina förvaltningsområden, Finlands Akademi, universiteten och Stiftelsen för Aalto-högskolan, Finlands universitetsrektors råd, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE ry, Rådet för forskningsinstitutionernas direktörer, Vetenskapliga samfundens delegation och dess sektion för vetenskapsakademier, Julkisalan koulutettujen ne-

uvottelujärjestö JUKO ry, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL och Universitetens och forskningssektorns personalförbund YHL ry. Därtill lämnade de finska akademikerna och dekanaten för Helsingfors universitets juridiska fakultet sina egna ställningstaganden.

En betydande majoritet av remissutlåtandena har understött arbetsgruppens förslag och ansett att de är motiverade och ändamålsenliga. I utlåtandena fästs mest vikt vid förslagen om forskartjänsterna. Arbetsgruppens förslag understöddes också i detta avseende i merparten av remissvaren. Löntagarorganisationerna vid Finlands Akademi och två universitet förhöll sig negativa till förslaget. Också i ovan nämnda separata ställningstaganden mötte förslaget motstånd. Arbetsgruppens övriga reformsförslag kritiserades endast i vissa enskilda remissvar.

Samarbetsförhandlingar i saken har förts med de organisationer som representerar personalen.

5 Samband med andra propositioner

Regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till ny lag om universiteten (RP 7/2009 rd). Enligt propositionen ändras universitetens rättsliga ställning från nuvarande statliga verk till självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar eller stiftelser. Samtidigt övergår personalen vid universiteten som varit i tjänsteförhållande till anställning i arbetsavtalsförhållande. I anslutning till universitetsreformen dras forskartjänsterna vid Finlands Akademi också in, varför det i regeringspropositionen med förslag till ny lag om Finlands Akademi inte inkluderats några bestämmelser om forskartjänster med undantag av en övergångsbestämmelse som ska trygga deras ställning som har forskartjänster vid tiden för lagens ikraftträdande. Avgöranden om forskartjänsterna i förslaget har att göra med regeringens proposition med förslag till universitetslag och med att universitetens rättsliga ställning förändras i enlighet med regeringens proposition.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Administrativ ställning. I paragrafen föreskrivs om Finlands Akademis administrativa ställning. Akademien är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen och ska såsom tidigare höra till undervisningsministeriets förvaltningsområde. Akademien har karaktären av ett statligt finansierings- och sakkunnigorgan inom centralförvaltningen och dess verksamhetsområde omfattar samtliga vetenskapsgrenar.

2 §. Uppgifter. Enligt gällande lag om Finlands Akademi är Akademiens uppgift att främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den, att utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen, att vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik samt att bevilja anslag för vetenskaplig forskning och annan verksamhet som främjar vetenskapen. Det föreslås inte att uppgifterna ändras i sak, men nog att uppgifterna i ringa omfattning preciseras. Det föreslås att de tre första uppgiftspunkterna bevaras exakt som förut. Eftersom Akademien har en central ställning som finansierad av forskarutbildningen och denna behöver stärkas ytterligare, omnämns forskarutbildningen separat som ett explicit finansieringsobjekt. Det är skäl att som uppgift dessutom uttryckligen konstatera Akademiens roll som finansierad av andra allmänna forskningsförutsättningar. Avsikten är att visa att bland annat finansieringen av de så kallade forskningsinfrastrukturerna är Akademiens uppgift och hör till dess kompetensområde. Vari, hur och i vilken omfattning Finlands Akademis framtida deltagande i finansieringen av forskningsinfrastrukturerna består, beror på hur finansieringsmöjligheterna och arbetsfördelningen mellan de olika finansieringsorganisationerna formas i fråga om infrastruktur. Förslaget är baserat på den beredning som under den senaste tiden utförts inom ramen för den nationella politiken för infrastruktur under undervisningsministeriets ledning i samarbete med parterna inom vetenskaps- och teknologiförvaltningen. Till listan av uppgifter för Akademien fogas en fö-

reskrift som förekommer i motsvarande myndigheters förvaltningslagar, det vill säga att Akademien har till uppgift att med beaktande av resurserna utföra också andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anförtros den antingen genom en statsrådsförordning eller av undervisningsministeriet. Sist nämnda föreskrift syftar inte till att begränsa självständigheten hos Akademien eller dess beslutande organ av förtroendepersoner när dessa sköter de uppgifter som konstaterats tidigare i paragrafen och fattar beslut som alltid i första hand bör grunda sig på vetenskaplig prövning och vetenskapliga argument.

3 §. Styrelsen. I paragrafen föreskrivs om styrelsen för Akademien, dess ledning och övervakning av verksamheten allmänt samt grunderna för dess sammansättning. Enligt gällande lag om Finlands Akademi har Finlands Akademi en styrelse vars ordförande är Akademiens generaldirektör. Alla andra bestämmelser om styrelsen, dess sammansättning och verksamhet finns i förordningen om Finlands Akademi eller i normer på en ännu lägre nivå. Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om uppgifterna omfattar offentlig maktutövning. Det föreslås därför att de grundläggande bestämmelserna om Akademiens beslutsfattande organ tas från förordning in i lag. Organ med en sådan beslutanderätt för Akademien är i första hand styrelsen, de vetenskapliga forskningsråden och generaldirektören.

Enligt de gällande bestämmelserna hör till Akademiens styrelse utom generaldirektören som fungerar som ordförande fyra ordföranden för de vetenskapliga forskningsråden samt två övriga medlemmar som förordnas av statsrådet. Styrelsemedlemmarna exklusive generaldirektören förordnas för tre år i taget. Styrelsen utser inom sig vice ordföranden.

I den internationella utvärderingen av Finlands Akademi 2004 vars expertpanel leddes av professor Michael Gibbons rekommenderades vissa ändringar i sammansättningen av styrelsen för Akademien. Enligt utvärderingen

hade styrelsen ett alltför litet antal sådana medlemmar som inte hör till forskningsråden vilket hindrade den från att bli ett sant skapande organ inom vetenskaplig politik. Enligt utvärderingen borde sammansättningen av styrelsen övervägas i ljuset av behovet att utveckla en bredare forskningspolitik för att sporra till tvärvetenskaplighet, utveckla samarbetet mellan de vetenskapliga forskningsråden samt stärka etablering av förbindelser med andra forskningsinstitut och organisationer. I en breddad medlemsbas hos Akademins styrelse såg utvärderingen möjligheter till att Akademien effektivare kunde utveckla vetenskapspolitiken; styrelsemedlemmar som representerar samhället i vidare bemärkelse kunde effektivt bidra till styrelsens insatser. Liknande slutledningar drogs 2006 i en rapport av en inhemsk expertpanel ledd av professor Jussi Huttunen. Gruppens uppdrag var att bedöma effekterna av Akademins forskningsfinansiering. Den konstaterade att Akademins samhälleliga genomslag behöver förbättras genom att de externa styrelsemedlemmarna blir fler. De externa medlemmarna bör enligt utvärderingen vara vetenskapligt meriterade sakkunniga, känna till det finska innovationssystemet och kunna bedöma samhällets föränderliga behov.

Utgående från ovan nämnda bedömningar föreslås att sammansättningen av Akademins styrelse ändras så att till styrelsen hör utom generaldirektören för Akademien och ordföranden för de vetenskapliga forskningsråden tre externa medlemmarna, i stället för de tidigare två, som förordnas av statsrådet för tre år i taget. Medlemmarna ska ha erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Enligt förslaget ändras också generaldirektörens för Akademien ställning i styrelsen. Generaldirektören är visserligen medlem i styrelsen, men inte längre ordförande. Styrelseordföranden liksom vice ordföranden förordnas av statsrådet ur ovan nämnda samling externa medlemmar. Ändringen i generaldirektörens ställning har att göra med en utveckling som gradvis skett under årens lopp. Generaldirektören är nuförtiden också chef för förvaltningsämbetet och också i övrigt jämförbar med cheferna i andra statliga verk på motsvarande nivå. Detta motiverade också att mandatperioden för

Akademins generaldirektör lösgjordes från styrelsens och de vetenskapliga forskningsrådets treåriga mandatperioder, dvs. att generaldirektörens mandatperiod 2004 blev fem år. Det är således motiverat att också Finlands Akademi övergår till gällande praxis i motsvarande statliga ämbetsverk, där styrelsens ordförande som ska övervaka ämbetsverkets verksamhet kommer utifrån.

Personalen är vanligen representerad i styrelser och direktioner i statliga ämbetsverk och inrättningar. Styrelsens arbetsbeskrivning vid Finlands Akademi avviker dock från motsvarande styrelser i de vanliga ämbetsverken. Beslutsfattningen i Akademins styrelse handlar i huvudsak om frågor som gäller strategisk vetenskapspolitik och forskningsfinansiering, medan personalen vid Akademien i främsta rummet berörs av förvaltningsämbetets interna verksamhet och personalrepresentationen bör tryggas med ämbetets interna åtgärder.

4 §. Styrelsens uppgifter. Det föreslås också att bestämmelserna om styrelsens uppgifter och beslutanderätt vid Akademien med ovan konstaterade motivering lyfts upp från förordnings- till lagnivå. Innehållet i bestämmelserna förblir i huvudsak oförändrat. Styrelsen avgör ärenden som gäller Akademins allmänna riktlinjer, dock med beaktande av målsättningen för Akademins resultatstyrning. Styrelsen beslutar också om ärenden som berör forskningsrådets ansvarsområden och detaljerade avgränsningar samt om främjandet av interdisciplinaritet mellan forskningsråden. Styrelsen beslutar dessutom om Akademins verksamhets- och ekonomiplaner samt budgetförslag. Beslutanderätten i resultatavtalsärenden hör också till styrelsen. Styrelsen beslutar således från Akademins sida både om det förslag till resultatavtal som Akademien lämnar till undervisningsministeriet och om godkännandet av det slutliga resultatavtalet. Resultatavtalet undertecknas för Akademien av ordföranden i styrelsen och generaldirektören tillsammans. Styrelsen beslutar liksom tidigare om fördelningen av anslag mellan de olika forskningsråden och de olika ändamålen, godkännandet av Akademins instruktion, revisionsberättelse och verksamhetsberättelse.

5 §. Vetenskapliga forskningsråd. De vetenskapliga forskningsråden är i fråga om forskningsfinansiering beslutsmaskineriets viktigaste del vid Finlands Akademi. Forskningsråden ansvarar uttryckligen för enskilda beslut om forskningsfinansieringen och sköter inom sina ansvarsområden i praktiken uppgifter som ligger på Akademin ansvar. Enligt gällande lag har Akademin de vetenskapliga forskningsråd om vilka bestäms genom förordning. I nuvarande form ingår bestämmelserna om forskningsråden i en förordning från 2000 enligt vilken Akademin har fyra vetenskapliga forskningsråd: forskningsrådet för biovetenskap och miljö, forskningsrådet för kultur och samhälle, forskningsrådet för naturvetenskap och teknik, samt forskningsrådet för hälsa. Till forskningsråden hör en ordförande och högst 10 medlemmar som statsrådet förordnar för tre år i taget. Innan forskningsrådet tillsätts skall universitet, centrala statliga forskningsinstitut, myndigheter och samfund som företräder forsknings- och utvecklingsarbete, centrala vetenskapliga sällskap och vetenskapsakademier höras.

Det föreslås att bestämmelserna om de vetenskapliga forskningsråden och deras sammansättning tas in i lag. Det är dock fortsättningsvis ändamålsenligt att bestämma om antalet forskningsråd och dessas ansvarsområde i en statsrådsförordning. Den vetenskapliga utvecklingen och ändringsbehovet till följd av den kan beaktas flexibelt och vid behov kan gränserna för forskningsrådets ansvarsområde anpassas efter ett varierande behov. Just nu vet vi inte om några sådana omständigheter som kräver ändringar i de nuvarande strukturerna för forskningsråden. Innehållsmässigt bevaras bestämmelserna om de vetenskapliga forskningsråden oförändrade. Det förslås att den nuvarande bestämmelsen om generell beslutanderätt för forskningsrådets ordförande enligt förordningen tas in i lag. Bestämmelsen dikteras av praktiska behov för forskningspolitiskt beslutsfattande och den har redan länge ingått i bestämmelserna om Akademin.

6 §. Styrelsens sektioner. Beslutsfattningen inom Finlands Akademi präglas ofta av situationer där det inte är naturligt att ärenden behandlas och avgörs av ett enskilt vetenskap-

ligt forskningsråd. Det kan vara fråga om en helhet som övergränsar forskningsråden eller interdisciplinära frågor. Som ett exempel på sådana ärenden kan nämnas omfattande och problemfokuserade forskningsprogram där flera discipliners synvinklar förenas. Enligt gällande förordning har Akademin i dylika fall kunnat avstå från sin beslutanderätt till en sektion som tillsatts för ändamålet, men vars medlemmar endast kunnat vara medlemmar i styrelsen eller forskningsråden. Det föreslås att denna bestämmelse lyfts upp på lagnivå.

7 §. Generaldirektören. Verksamheten vid Finlands Akademi leds av en generaldirektör. Ur bestämmelsen om generaldirektören har med hänvisning till ovan nämnda 3 § strukits stället enligt vilket generaldirektören är ordförande för styrelsen.

Republikens president har enligt gällande bestämmelser haft behörighet att utnämna generaldirektören. Grundlagsutskottet har ansett att statsrådet ska utse statsrådets tjänstemän, med undantag för kanslicheferna vid ministerierna, samt direktörerna vid ämbetsverken och övriga högsta tjänstemän inom centralförvaltningen, om republikens presidents eller annan myndighets utnämningsbehörighet inte är motiverad av särskilda skäl som hänför sig till vissa tjänster. Grundlagsutskottet har samtidigt förutsatt att regeringen på tillbörligt sätt iakttar dessa principer då bestämmelsen om utnämningsbehörigheten granskas. (GrUB 10/1998 rd). I ämbetsverk vilkas ställning förvaltningsmässigt är jämförbara med Finlands Akademi har behörigheten att utnämna generaldirektör på 2000-talet överförs från republikens president till statsrådet. Så har bland annat skett inom undervisningsministeriets förvaltningsområde på utbildningsstyrelsen och arkivverket. Samma förfarande har också gällt Tekes som inom teknologiförvaltningen kan jämföras med Akademin. En parlamentarisk kommitté som tillsatts av justitieministeriet bereder som bäst de förändringar som behöver göras i grundlagen. Kommitténs uppdrag är också att överväga frågor om presidentens utnämningsrätt. Behörigheten att utnämna generaldirektör i Akademin hänför sig dock inte till grundlagen, utan bestämmelser om detta har utfärdats genom vanlig lag. På denna grund

och eftersom det är meningen att lagen om Akademien förnyas i sin helhet, är det naturligt att också frågan om behörigheten att utnämna generaldirektör avgörs i samband med lagreformen om Akademien. Det är följaktligen meningen att den utnämningsbehörighet som avser generaldirektören i den förordning som ges med stöd av lag anvisas statsrådet. Det är meningen att i förordningen också tas in en bestämmelse som motsvarar nuvarande praxis enligt vilken generaldirektören är tillsatt för en bestämd tid, högst fem år i taget.

Generaldirektören leder all operativ verksamhet vid Akademien och ansvarar därigenom också för att Akademins målsättning nås, ekonomin sköts väl och arbetet är effektivt. Definitionen av generaldirektörens befogenheter avgränsar också generaldirektörens och styrelseordförandens respektive befogenheter och arbetsdelning. Generaldirektören representerar Finlands Akademi också i nationella och internationella fora och sammanhang. Hos styrelsens ordförande kvarstår uppgiften att vid sidan av ordförandeskapet i styrelsen sköta den övervakningsskyldighet som tillkommer styrelsen. Det föreslås att en bestämmelse om generaldirektörens befogenheter som nu finns i förordningen tas in i lag, enligt vilken generaldirektören ska ha den generella befogenheten att fatta beslut i Finlands Akademi, dvs. att avgöra alla ärenden i Akademien om vilka inte något annat är bestämt i lag, förordning, instruktion eller arbetsordning. I praktiken decentraliseras beslutsrätten i Akademins organisation i stor utsträckning dels till styrelsen och de vetenskapliga forskningsråden, dels också till förvaltningsämbetet och de ledande tjänstemännen.

8 §. Förvaltningsämbetet. Finlands Akademis förvaltning sköts av förvaltningsämbetet. Det är förvaltningsämbetets uppgift att ansvara för beredningen av Akademins ärenden samt för föredragning och verkställighet av beslut. En bestämmelse om förvaltningsämbetet har tagits in i en egen paragraf och dessutom föreslås att förvaltningsämbetets allmänna uppgifter som tidigare fanns i förordning tas in i lag. Närmare bestämmelser om förvaltningsämbetets interna organisation och verksamhet ges i en arbetsordning som fastställs av generaldirektören.

9 §. Forskaranställningar. I samband med reformen av universitetsväsendet är det meningen att ändra nuvarande form på systemet för forskartjänster så att akademiprofessors- och akademiforskaruppgifterna fortfarande bibehålls under samma namn, medan innehavarna av de ifråga varande uppgifterna i fortsättningen anställs i ett arbetsavtalsförhållande i den organisation där de utför sitt forskningsarbete. Finlands Akademi ska fortsättningsvis ansvara för finansieringen av dessa uppgifter och processen med ansökningar, utvärdering och beslut kvarstår som förut. Avgörandet motiveras ovan i punkterna 1.2. och 2. i den allmänna motiveringen. Det är meningen att bevara systemet som sådant vad gäller innehållet och att inom ramen för de ekonomiska utsikterna öka antalet forskaranställningar. Forskaranställningarna finansieras i fortsättningen genom Akademins bevilningsfullmakt och forskningsanslag så att Akademien beviljar den institution där forskningen utförs finansiering för forskaranställningen, varefter forskaren avlönas enligt finansieringsbeslutet. Akademiprofessorernas och akademiforskarnas arbetsbeskrivning kvarstår. Genom en förbindelse av den institution där forskningen utförs som fogas till bidragsansökan för en akademiprofessor och akademiforskare uppfylls garantin att institutionen där forskningen utförs förbinder sig att iaktta finansieringsvillkoren för forskarens användning av arbetstid för annat arbete än forskning och andra giltiga förutsättningar. Finlands Akademi kommer att införa villkoren i beslut och kungörelser om grunden för forskningsfinansieringen. I resultatavtalet mellan undervisningsministeriet och Akademien och i motiveringen av statsbudgeten kommer akademiprofessorernas och akademiforskarnas åsyftade antal att omnämnas och utvecklas enligt de forskningspolitiska mål som ges inom ramen för statsekonomin.

För att trygga kontinuiteten för systemet med forskartjänster vid Finlands Akademi i ny form föreslås att en särskild bestämmelse intas i lagen, enligt vilken det är Akademins uppgift att bevilja olika institutioner där forskning utförs finansiering för att anställa akademiprofessorer, akademiforskare och vid behov också andra forskare. Genom övergångsbestämmelsen i 13 § i propositionen

tryggas övergången till motsvarande anställningar i övergångsskedet för dem som nu har forskartjänster.

10 §. Titeln akademiker. Det föreslås att en särskild till innehållet likalydande bestämmelse om titeln akademiker tas in i lagen såsom tidigare. Motsvarande bestämmelse har från första början funnits i lagen under Finlands Akademiens hela existens. Titeln ska kunna tilldelas synnerligen förtjänta inhemska eller utländska vetenskapsidkare. Titeln akademiker beviljas av republikens president på framställning av Finlands Akademiens styrelse. Denna titel får samtidigt innehas av högst tolv inhemska vetenskapsidkare. Antalet utländska vetenskapsidkare som innehar titeln begränsas inte. Den expedition som gäller titeln är fortfarande avgiftsfri.

11 §. Ändringssökande. Finlands Akademi fattar årligen omkring 5000 beslut om forskningsfinansiering. Enligt 7 § 1 mom. i lagen om Finlands Akademi får ändring inte sökas genom besvär i beslut av Finlands Akademi om forskningsanslag, stipendier eller avtal. Bestämmelsen gäller alla som ansöker om forskningsfinansiering. Detta motiverades i regeringspropositionen som ledde till att lagen gavs (RP 320/1993 rd) med att Akademiens forskningsfinansiering beviljas efter prövning, att den i allmänhet gäller forskning som idkas i högskolor och statliga forskningsinstitut och att ingen av de sökande har subjektiv rätt att få bidrag. Efter att statsunderstödslagen trädde i kraft fogades till lagens 7 § ett 2 mom. (1291/2003) enligt vilket på Akademiens finansieringsbeslut enligt statsunderstödslagen tillämpas vad som bestäms i statsunderstödslagen. På beslut som gäller beviljande av statsunderstöd tillämpas dock inte lagens 34 §. I beslut av Akademien om forskningsfinansiering har ändring inte kunnat sökas enligt statsunderstödslagens 34 §. Ändringssökande enligt statsunderstödslagen har dock stått till buds bland annat i sådana fall som avses i statsunderstödslagen där utbetalningen av ett redan beviljat bidrag avbryts eller bidraget måste återbetalas eller krävs tillbaka, det vill säga fall som är förknippade med särskilda behov av rättsskydd. Det föreslås att den allmänna hänvisningen till tillämpningen av statsunderstödslagen stryks såsom onödig ur paragrafen om änd-

ringssökande. I stället föreskrivs i paragrafens 2 mom. om ett uttryckligt förbud mot rättelseyrkande och besvär över beviljandet av statsbidrag, eftersom det allmänna besvärsförbudet i 1 mom. kan tolkas så att det bara avser besvär, men inte rättelseyrkanden. För tydlighetens skull föreskrivs dessutom om hur statsunderstödslagens 34 § i övrigt tillämpas i fråga om statsbidrag.

12 §. Närmare bestämmelser och föreskrifter. Enligt 8 § i lagen om Finlands Akademi utfärdas närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen genom förordning. I förordningen om Finlands Akademi med stöd av bestämmelsen har styrelsens uppgifter, sammansättning, generaldirektören, de vetenskapliga forskningsråden, förvaltningsämmbetet, behörighetsvillkoren samt tillsättandet av tjänster föreskrivits. Enligt förordningens 25 § meddelas närmare bestämmelser om verksamheten vid Akademien i en instruktion och om förvaltningsämmbetet i en arbetsordning. Om instruktionen beslutar Akademiens styrelse och arbetsordningen fastställs av generaldirektören.

Bemyndigandet i lagen om Akademien att utfärda förordningar är i ljuset av 80 § i grundlagen alltför liberalt hållet. Det föreslås därför att lagen justeras så att den exakt och koncist definierar bemyndigandet att utfärda förordning och dessutom bemyndigandet att utfärda närmare föreskrifter om ämbetsverkets interna verksamhet genom en instruktion och en arbetsordning. Genom en statsrådsförordning föreskrivs vid behov närmare om Akademiens uppgifter, styrelse och vetenskapliga forskningsråd, avgörandet av ärenden, personalen och tillsättningen av tjänster samt förordnandet av ställföreträdaren för generaldirektören. Dessa ärenden ska dessutom kunna bestämmas i en instruktion som godkänts av Akademiens styrelse om det inte ska föreskrivas genom en förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om förvaltningsämmbetet och dess interna verksamhet ges i en arbetsbeskrivning som fastställs av generaldirektören.

13 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Genom denna lag upphävs gällande lag om Finlands Akademi jämte ändringar. Enligt paragrafens 3 mom. indras

forskartjänsterna, akademiprofessors- och akademiforskartjänsterna vid Finlands Akademin när lagen träder i kraft dvs. från och med den 1 januari 2010 utan särskilda åtgärder. Enligt den bestämmelse som föreslås i paragrafens 5 mom. övergår de personer som har dessa tjänster vid tidpunkten för lagens ikraftträdande automatiskt till anställningar av motsvarande längd i ett avtalsförhållande som akademiprofessorer respektive akademiforskare enligt 9 § vid de universitet och andra forskningsorganisationer där de tidigare arbetat och forskartjänsterna varit placerade. En bestämmelse tas dessutom in i lagen enligt vilken Finlands Akademi fattar nya finansieringsbeslut för att anställa personer som flyttar från de indragna forskartjänsterna under den resterande arbetsperioden. Bestämmelsen tryggar en fortsättning av arbetet

och finansieringen såväl för dem som har forskartjänster på bestämd tid som för dem som har en forskartjänst tillsvidare för hela den tid utnämningen gäller.

I paragrafens 5 mom. har införts en sedvanlig bestämmelse om ikraftträdandet, enligt vilken åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Med stöd av detta ska till exempel den nya styrelsen och de nya vetenskapliga forskningsråden som inleder sina mandatperioder vid ingången av året 2010 tillsättas och tillsättningen beredas enligt den nya lagens bestämmelser.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om Finlands Akademi

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Administrativ ställning

Finlands Akademi är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Akademien hör till undervisningsministeriets förvaltningsområde.

2 §

Uppgifter

Akademien har till uppgift att

- 1) främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den,
- 2) utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen,
- 3) vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik,
- 4) bevilja finansiering för vetenskaplig forskning, forskarutbildning och utveckling av forskningsförutsättningarna, samt
- 5) utföra andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anges genom förordning av statsrådet eller anförtros Akademien av undervisningsministeriet.

3 §

Styrelsen

Akademins verksamhet styrs och övervakas av en styrelse. Till styrelsen hör generaldirektören och ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden samt tre av statsrådet för tre år i sänder förordnade medlemmar med erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Bland de sist nämnda förordnar statsrådet styrelsens ordförande och vice ordförande. Samma per-

son kan utses till medlem i styrelsen för högst två mandatperioder i följd.

4 §

Styrelsens uppgifter

Akademins styrelse beslutar om ärenden som gäller:

- 1) Akademins allmänna verksamhetslinjer och målsättningar med beaktande av mål som har överenskommit med undervisningsministeriet,
- 2) forskningsrådets verksamhetsområden samt främjandet av forskningsområden som är gemensamma för två eller flera forskningsråd,
- 3) planer som gäller Akademins verksamhet och ekonomi samt budgetförslag och resultatavtal
- 4) fördelningen av anslag för forskningsråden och olika ändamål,
- 5) instruktionen,
- 6) godkännande av bokslut och verksamhetsberättelse, samt
- 7) övriga ärenden som är vittsyftande eller av principiell betydelse för Akademien.

5 §

Vetenskapliga forskningsråd

Bestämmelser om de vetenskapliga forskningsråden vid Akademien utfärdas genom förordning av statsrådet. Forskningsråden sköter Akademins uppgifter inom sina respektive verksamhetsområden.

Statsrådet utser en ordförande och högst 10 andra medlemmar till de vetenskapliga forskningsråden för tre år i sänder. Ett forskningsråd väljer första och andra vice ordförande inom sig. En mångsidig och högtstående

de vetenskaplig sakkunskap ska vara företrädare i forskningsråden. Samma person kan utses till ordförande för ett forskningsråd eller till medlem i det för högst två mandatperioder i följd. Samma person kan förordnas till ordförande och medlem för sammanlagt högst tre mandatperioder i följd, om han eller hon är ordförande under en eller två av dessa mandatperioder.

Innan forskningsråden tillsätts ska universitet, centrala statliga forskningsinstitut, myndigheter och samfund som företräder forsknings- och utvecklingsarbete, centrala vetenskapliga sällskap och vetenskapsakademier höras.

Forskningsrådets ordförande avgör ärenden som hör till forskningsrådet, om inte något annat föreskrivs eller något annat anges i instruktionen.

6 §

Syrelsens sektioner

Ett ärende som hör till två eller flera forskningsråds områden kan genom beslut av Akademiens styrelse överföras till en av styrelsen tillsatt sektion för behandling och avgörande. Endast medlemmar i styrelsen och medlemmar i forskningsråden kan förordnas till medlemmar i sektionen

7 §

Generaldirektören

Akademien leds av en generaldirektör. Generaldirektören avgör ärenden som hör till Akademien, om inte något annat föreskrivs eller något annat bestäms i instruktionen eller arbetsordningen.

8 §

Förvaltningsämbetet

Akademien har ett förvaltningsämbete som sköter Akademiens förvaltning och ansvarar för beredningen och föredragningen av ärenden som hör till Akademien samt för verkställigheten av besluten.

9 §

Forskaranställningar

Akademien beviljar universitet, forskningsinstitut och andra instanser finansiering för anställning av akademiprofessorer, akademiforskare och andra forskare.

10 §

Titeln akademiker

Republikens President kan på framställning av Akademiens styrelse tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Denna titel får samtidigt innehas av högst tolv finländska vetenskapsidkare. Den expedition som gäller titeln är avgiftsfri.

11 §

Ändringssökande

I Akademiens beslut om forskningsanslag, stipendier eller avtal får ändring inte sökas genom besvär.

I Akademiens beslut om beviljande av understöd som avses i statsunderstödslagen (688/2001) får rättelse inte begäras eller ändring säkas genom besvär. På understöden tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 34 § i statsunderstödslagen.

12 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om Akademiens uppgifter, styrelse och forskningsråd, avgörande av ärenden, personal och tillsättande av tjänster samt förordnande av ställföreträdare för generaldirektören utfärdas genom förordning av statsrådet.

Till den del som det inte ska föreskrivas genom förordning om de frågor som avses i 1 mom. kan bestämmelser om dem utfärdas i den instruktion som godkänns av Akademiens styrelse.

Närmare bestämmelser om förvaltningsämbetet för Akademien och förvaltningsämbe-

tets interna verksamhet utfärdas i arbetsordningen som fastställs av generaldirektören.

13 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen av den 27 maj 1994 om Finlands Akademi (378/1994) jämte ändringar.

Forskartjänsterna vid Akademin dras in och på dem baserade tjänsteförhållanden upphör utan uppsägning när denna lag träder i kraft. För indragningen av tjänster och av-

slutandet av tjänsteförhållanden krävs varken något samtycke eller någon grund.

Personer som vid ikraftträdandet av denna lag har en forskartjänst vid Akademin anställs i arbetsavtalsförhållande hos de organisationer där deras forskartjänster varit placerade. Personal i tjänsteförhållande på viss tid anställs i arbetsavtalsförhållande för motsvarande tid. Finlands Akademi fattar sådana nya finansieringsbeslut som krävs för anställning av dem som kommer från forskartjänster.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 27 mars 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Henna Virkkunen*

*Bilaga
Förordningsutkast*

Förordning om

Finlands Akademi

Given i Helsingfors den 200

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, föreskrivs med stöd av 12 § i lagen av den 200 om Finlands Akademi (/ 2009):

1 §

Vetenskapliga forskningsråd

Vid Finlands Akademi, nedan Akademien, finns följande vetenskapliga forskningsråd:

- 1) forskningsrådet för biovetenskap och samhälle,
- 2) forskningsrådet för kultur och miljö
- 3) forskningsrådet för naturvetenskap och teknik, samt
- 4) forskningsrådet för hälsa.

2 §

Styrelsens och forskningsrådets verksamhet

Styrelsen och forskningsråden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ett sammanträde är beslutfört när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande.

Ärendena avgörs med enkel röstmajoritet. Om rösterna faller lika gäller den åsikt som sammanträdets ordförande har understött som beslut.

I styrelsen och forskningsrådet avgörs ärendena på föredragning.

Till ordföranden för styrelsen respektive det vetenskapliga forskningsrådet samt till medlemmarna, med undantag av generaldirektören, betalas ett månatligt arvode som fastställs av undervisningsministeriet. Till ordföranden och medlemmarna i en sektion som tillsatts av styrelsen, med undantag av generaldirektören, kan ett arvode betalas för

medlemskap i sektionen. Akademien beslutar om arvodet.

3 §

Behörighetsvillkor

Generaldirektören ska vara vetenskapligt meriterad. Han eller hon ska dessutom ha kännedom om förvaltningen av vetenskap och högskolor samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Av generaldirektören krävs utmärkt förmåga att i tal och skrift använda finska och nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda svenska.

Av överdirektören som ansvarar för forskningsärenden krävs doktorsexamen eller vetenskapligt arbete som berättigar till dokortitel, förtrogenhet med forskningspolitisk planering samt i praktiken visad ledarförmåga.

Av överdirektören som ansvarar för förvaltningen krävs högre högskoleexamen, förtrogenhet med förvaltningsuppgifter samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

4 §

Tillsättande av tjänster och anställning av övrig personal

Generaldirektören utnämns av statsrådet. Tjänsten som generaldirektör tillsätts för högst fem år i taget. Generaldirektören har professorstitel.

Har den som utnämnts till generaldirektör tidigare utnämnts för viss tid eller annars tidsbegränsat till en statlig tjänst, är han eller hon tjänstledig från den sistnämnda tjänsten under tjänstgöringen som generaldirektör.

Den övriga personalen utses eller anställs av generaldirektören, om inte något annat bestäms i instruktionen.

5 §

Generaldirektörens ställföreträdare

Ställföreträdaren för generaldirektören förordnas av styrelsen på föredragning av generaldirektören.

Ställföreträdarna för de andra tjänstemännen bestäms i arbetsordningen.

6 §

Tjänstledighet

Undervisningsministeriet beviljar generaldirektören tjänstledighet, för längre tid än ett år dock statsrådet.

Generaldirektören beviljar andra tjänstemän tjänstledighet, samt personal i arbetsavtalsförhållande motsvarande befrielse från en uppgift, om inte något annat bestäms i arbetsordningen.

7 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 200 .
